

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

19. avgust 2022

št. 26/2022

UVODNIK

POROČILO

MIRA

DOGODKI

INTERVJU

POEZIJA

ZA MIR

MEDNARODNI PEN

ZGODILO SE JE

Ženske smo obule škornje

Današnjo izdajo Tednika posvečamo ženskam, saj nam ostaja le še deset dni do izteka roka za podajo predlogov za literarno nagrado mira. Ob fotografiji, ki jo je urednica izbrala, mi je nemudoma v glavo šinila pesem Nancy Sinatra iz šestdesetih let – These boots are made for walking. To so bili časi, ko so v Franciji, Jugoslaviji in mnogih drugih evropskih državah uzakonili splav kot eno od temeljnih pravic žensk. Z nadzorom nad spočetjem (kontracepcija) in rojevanjem ter enakimi možnostmi v izobraževanju so ženske lahko nadaljevale emancipacijo, ki so jo ob prelomu stoletja začele prve feministke, na naših tleh pisateljica Zofka Kveder in krog književnic okoli revije Slovenka.

Moški boste vzdihnili – ah, že spet ta tema? Saj so ženske enakopravne! Kdo jih danes ovira? V Sloveniji smo se izognili pastem nazadnjaštva in enakopravnost uveljavljamo na vseh področjih. Četudi v praksi še kdaj škripa – ne morem mimo dejstva učnih načrtov za poučevanje slovenščine v osnovnih šolah in gimnazijah, pa tudi ne moškega maturitetnega branja – imamo ženske, tudi književnice, vedno več možnosti, da se uveljavimo. A svet okoli nas se vrača v neke čudne čase, v katerih je vera odločala o ženskem telesu in sežigala čarovnice. Vsakič, ko slišim papeža, da splav imenuje načrtni uboj, me zbode pri srcu. Koliko ženskam to prepričanje, globoko vtisnjeno v njihovo duševnost, uniči življenje? In koliko nezaželenih otrok joka v ta svet. Hrvaška, Poljska, latinsko-ameriške države, ZDA... Pravice žensk se omejuje sorazmerno z rastočo represijo državnih aparatov in političnih voditeljev, ki ogrožajo svobodo govora in umetniškega izražanja. In tukaj bi se morali vsi zamisliti, kako se upreti tem tokovom ter »se zavzemati za ideal enega človeštva živečega v miru in enakosti enega sveta.«

Človeštvo je prežeto s fanatizmi. Sovraštvo grozi, da bo izbruhnilo na vse strani in preplavilo planet z vojno, ki bi bila lahko tudi zadnja. Pred tednom dni je šiitski gorečnež hudo ranil indijsko-angleškega književnika Salmana Rushdieja, čigar zdravstveno stanje se na srečo izboljšuje. Tako žilava in neizprosna kot je njegova književnost, je mož sam. Kljub dejstvu, da tri desetletja živi nevarno življenje, se ni nikoli ustrašil in uklonil. Zasnoval je mrežo mest zatočišč za pregnane pisatelje, deloval kot predsednik Ameriškega PEN-a in bil oster kritik nazadnjaštva in diskriminacije. Ti ubodi so zaskleli vse nas. Zgrozili smo se, da živimo v svetu, v katerem je pisatelj skoraj umorjen pred publiko zaradi svojega ustvarjanja.

Nazaj k naslovu! Iskrene čestitke Cvetki Bevc, ki je 17. julija, na rojstni dan Kristine Šuler, v Kropi prejela prvič podeljeno literarno nagrado kresnice za pesniško zbirko Sled ognjenega svinčnika, lirizirano biografijo pisateljice in publicistke Zofke Kveder, o kateri je pripravila tudi scenarij dokumentarnega filma. V obsežnem intervjuju boste spoznali Dragico Novak Štokelj, našo dolgoletno članico, pesnico in vsestransko umetnico, ki živi in ustvarja v Bruslju.

Želim vam veliko lepega branja in počitka do prihodnjega Tednika, ki bo izšel 9. septembra. Nato pa vsak teden strumno naprej. Če smo obule škornje, je treba hoditi, mar ne?

Tanja Tuma, predsednica Slovenskega centra PEN

Možganjenje za odbor Pisateljev in pisateljic za mir Mednarodni sestanek na Zoomu, 7. julij 2022

Po Blejskem srečanju smo v Slovenskem in Mednarodnem PEN-u stopili skupaj in iskali ideje, kako odbor povezati in odpreti vsem, ki želijo v njem sodelovati. Kot prva četudi samo v. d. predsednica na čelu odbora nisem želela, da bi na trdem delu in čudoviti, polstoletni tradiciji ostal madež enega nesrečnega popoldneva in zaznamoval delo na kongresu v Uppsali jeseni. Tako smo se odločili, da pripravimo sestanek, na katerem bo na dnevnem redu samo ena točka: pogovarjanje ali možganjenje, kot Slovenci večkrat prevedemo brainstorming.

Prijavilo se je skoraj 80 delegatov iz več kot 40 PEN centrov, sestanek je potekal 7. julija med peto in osmo popoldne. Po Tuminem uvodnem pozdravu je direktorica Mednarodnega PEN-a, Romana Cacchioli predstavila prazni stol, tibetanskega pisatelja Gō Sherub Gyatsa, poznanega pod psevdonimom Gosher, ki so ga kitajske oblasti lani decembra obsodile na deset let zapora. Spregovoril je tudi Germán Rojas, na Bledu izvoljeni predsednik odbora, ki ga mora septembra potrditi skupščina.

Med sestankom je 40 govornikov nanizalo veliko zanimivih idej, osvetlilo problematiko v njihovem delu sveta ter iskalo rešitve v okviru dela odbora. Od pisma ameriškemu predsedniku za izpustitev Juliana Assangea do književnosti za otroke in mladostnike, kateri bi se moral po mnenju mnogih članov in članic PEN bolj posvečati. Med slovenskimi delegati so se poleg Tanje Tuma, ki je moderirala razgovor, sestanka udeležili Boris A. Novak, Milena Šmit, Monika Žagar, Svetlana Slapšak, Aljaž Koprivnikar in Janez Stergar. V daljšem nagovoru je Olha Mukha kot vodja kongresov, odborov in novih centrov pri Mednarodnem PEN-u osvetlila zgodovino, zasluge odbora in izjemno organizacijo dela v Slovenskem PEN-u pri vsakoletnih Blejskih srečanjih. Poročala je tudi o stanju v Ukrajini, saj se ukrajinski delegati tistega dne niso mogli udeležiti sestanka. Ob vprašanju, kaj lahko vsak od nas naredi za Ukrajino, je poudarila širjenje relevantnih in preverjenih informacij o dogajanju med prijatelji in po spletu. Med zvestimi udeleženci Blejskih srečanj in na pobudo Francoskega PEN-a je vzniknila ideja, naj se organizira Ukrajinski komite, ki bo pripravil tudi fizičen obisk članov PEN-a v Ukrajini. Razgovor je tekkel o posledicah podnebnih sprememb in lakoti v raznih delih sveta, posebej v Latinski Ameriki. Samo v Gvatemali vsakih pet minut umre otrok zaradi podhranjenosti. Lakota kot posledica vojne v Ukrajini grozi tudi afriškim deželam, kjer je velik problem terorizem. Odbor se mora posebej posvetiti migracijam, sovražnemu govoru, nedemokratičnim družbenim gibanjem in iskanju dialoga med sprtimi stranmi, kar bi lahko izrazil tudi neskončen ep v vseh jezikih ali mednarodna antologija književnosti za mir.

Mnogi delegati so predlagali zelo konkretne dejavnosti, bilo pa je tudi nekaj neprijetnih trenutkov, za kar je poskrbel Retoromanski in italijanski PEN iz Švice in Grški PEN. Prvi z obujanjem volitev predsednika odbora na Bledu, kar ni bil predmet sestanka, temveč je zato pristojno vodstvo Mednarodnega PEN-a, drugi z diskriminatornim nastopom proti makedonskim delegatom. Slednje je bilo nespodobno in povsem v nasprotju s Temeljno listino. Boris A. Novak je jasno obsodil njihov nastop in spomnil, da so se tudi Jugoslovanske vojne v devetdesetih začele na kulturnem in jezikovnem področju. Kurdska književnica Berivan Dosky je opozorila na grožnjo, da bosta Švedska in Finska v zameno za članstvo v vojaški povezavi NATO izročali kurdske aktiviste turškim oblastem. Japonski delegat Tsutomu Ide je spregovoril o grožnji jedrskega spopada, saj se arzenali jedrskega orožja vse od Hirošime in Nagasakija ne glede na mednarodne dogovore samo večajo. Pogovarjali smo se tudi o položaju v Myanmaru, Palestinskem konfliktu in družbenih gibanjih, ki zavirajo demokracijo. Svetlana Slapšak je povedala, da pacifizem v času vojne pomeni aktivizem in ne sme utihniti, ker nekoč se bo treba usesti za mizo in pogajati za mir. Milena Šmit je ostro kritizirala države, ki dokumentov in konvencij, katerim so se zavezale s podpisom, ne upoštevajo in kršijo svoja lastna načela. Pogumno in odkrito je spregovorila tudi delegatka Moskovskega PEN-a, ki je opisala stanje v Rusiji, grožnje in ustrahovanje vseh, ki si drznejo kritizirati režim in vojno. Sestanek je pretresljivo zaključil delegat Tony Mochama iz Kenije s stavkom, da je vsak človek najprej njegov želodec, saj je blokada dobave žita iz Ukrajine in z njo lakota že trkala na vrata prebivalstva vzhodne Afrike.

Po sestanku so deževale pohvale in vzpodbude, da ima odbor veliko dela in trdno prihodnost. In da se Blejska srečanja nadaljujejo kot doslej. Na prvi jesenski dan bo tako Slovenijo obiskal predsednik Čilskega PEN-a in »chair-elect« odbora Germán Rojas, ki ga bomo na literarnem večeru 23. septembra v živo spoznali kot pesnika in aktivista.

Naj dodam še, da smo sestanek izpeljali samostojno v Slovenskem PEN-u, Sara Katarina Zver in podpisana, pri odzivih v klepetalnici, ki je na trenutke pregorevala, nama je pomagala Neža Vilhelm.

Med skrbnimi pripravami na kongres smo se kljub vsem obveznostim odločili organizirati delavnico o uporabi družabnih omrežij, ki bo 7. septembra popoldne. Sodelovali bodo govorniki z vseh področij, obetata se dve koristni učni uri. Prijave bo Sara K. Zver odprla 23. avgusta. Moje in s tem prvič v zgodovini odbora žensko vodenje odbora se bo kmalu zaključilo, zato pa vseeno ne priprave na Blejsko srečanje in vse drugo, kar umešča Odbor pisateljev in pisateljic za mir v kraj njegovega nastanka, v oazo miru na Bledu.

Tanja Tuma, v. d. predsednice Odbora pisateljev in pisateljic za mir

*Kogar zanimajo podrobnosti sestanka, se lahko obrne na koordinatorko in urednico spletne strani Saro Katarino Zver, ki je pripravila natančen zapisnik. Na voljo je tudi posnetek sestanka, a ne enega ne drugega ni dovoljeno pre-pošiljati ali javno objavljati, saj bi s tem lahko spravili v nevarnost kar nekaj udeležencev in udeleženk.

MIRA 2022: Razpis za literarno nagrado

Razpis za literarno nagrado

MIRA 2022

Mira, Ženski odbor Slovenskega centra PEN (v nadaljevanju Mira) nadaljuje podeljevanje leta 2013 ustanovljene Literarne nagrade MIRA. Hkrati poziva k prijavi novih predlogov za nagrado MIRA v letu 2022. Predlagane kandidatke naj odlikujejo izjemni dosežki na področju literarne ustvarjalnosti in celostna osebnostna drža – skladno s prizadevanji in Listino Mire ter Temeljno listino PEN.

Nagrada MIRA stremi k boljši prepoznavnosti slovenskih ustvarjalk tako v javnosti kot znotraj stroke, okrepitvi njihovega položaja na polju literature in kulture ter pravičnejšemu ocenjevanju in širši pojavnosti njihovih dosežkov tako v literarnem kanonu kot v vseh sferah življenja, od šole do bralne javnosti.

1)

Nagrada MIRA se podeljuje izključno ustvarjalkam na področjih poezije, proze, esejistike, književnega prevajanja in dramatike ter na področju premišljevanja o literaturi in kulturi (v okvirih kulturne publicistike, znanstvene esejistike, literarnih ved in kritike kot tudi interdisciplinarnih študij na področju literature in kulture).

V sklop »literarna ustvarjalnost« sodijo dosežki in dejanja, ki so lahko enkratna, večkratna ali kontinuirana (življenjska prizadevanja), ki dosegajo visoko umetniško (ali znanstveno) kakovost, obenem pa ne podlegajo stereotipom in predsodkom s področja spola.

»Celostna osebnostna drža« označuje k razvoju usmerjeno in spodbudno delovanje znotraj genealogije ustvarjalk, ki je v Sloveniji nezadostna oziroma neprepoznava.

2)

Za morebitne kandidatke ni nobenih omejitev z izjemo razpisnih kriterijev za podelitev nagrade. V izrednih in dobro utemeljenih primerih je lahko podan predlog tudi za podelitev nagrade »post mortem«. Ker gre za nagrado, ki jo Ženski odbor Slovenskega centra PEN Mira podeljuje slovenskim ustvarjalkam oziroma ustvarjalkam, ki so vezane na prostor slovenske književnosti, je v morebitnih spornih ali nejasnih primerih ocena pripadnosti predlagane kandidatke temu prostoru v pristojnosti same žirije.

Kandidatke za nagrado ne morejo biti članice žirije.

Kandidatka za nagrado se mora z nominacijo strinjati.

3)

Predlagatelj oziroma predlagateljica, ki je lahko kdorkoli, lahko poda največ dva predloga. Vsak predlog mora biti oddan v posebni ovojnici. Anonimno oddani predlogi bodo izločeni.

Predlog mora biti natipkan (ne napisan na roko) in vsebovati:

- oznako: Nagrada MIRA 2022 (predlog kandidatke)
- ime, priimek, poln poštni naslov, kontaktni podatek (telefonsko številko in/ali e-naslov) kandidatke;
- vsebinsko in vrednostno utemeljitev predloga (najmanj 900, največ 3600 znakov s presledki z vključenim življenjepisom nominiranke);
- osnovne osebne in kontaktne (e-pošta, telefon) podatke predlagatelja ali predlagateljice;
- podpis predlagatelja ali predlagateljice.

Predloge zbiramo **do vključno 31. avgusta 2022**. V spornih primerih odloča datum na poštnem žigu, ki ne sme biti kasnejši.

Komisija vabi predlagatelje iz preteklih let, da vloge za nagrade vložijo ponovno, saj bo komisija upoštevala samo letos oddane vloge.

Predlog mora biti poslan priporočeno po pošti na naslov ustanovitelja nagrade: SC PEN, Ženski odbor Mira, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana, Slovenija z vidnim pripisom Ne odpiraj - Nagrada MIRA 2022.

Predlogov, ki bodo oddani po elektronski pošti, ne bomo upoštevali.

Zadaj na ovojnicu mora biti z berljivo pisavo označen predlagatelj in njegov naslov.

Vse prispele predloge bo na prvem sestanku odprla in pregledala žirija za podelitev nagrade MIRA v letu 2022. Žirija ima diskrecijsko pravico, da neprimerne predloge izloči.

Nagrajenka bo nagrado prejela v začetku oktobra 2022 na javni slovesnosti.

4)

Žirija v sestavi dr. Zoran Pevec, dr. Urška Perenič, Vilma Štritof, Andrej Predin in dr. Luna Jurančič Šribar bo zasedala v septembru leta 2022. V imenu ŽO SC PEN Mira bo njihovo delo koordinirala Tatjana Pregl Kobe.

Izbrana nagrajenka bo o vročitvi nagrade pravočasno obveščena.

Za pravilno, pravično in pravočasno izvedbo postopka v zvezi s podelitvijo nagrade MIRA 2022 skrbi Upravni odbor ustanovitelja nagrade v sodelovanju s pristojno žirijo ter njenimi člani in članicami.

Preostale podrobnosti v zvezi z nagrado MIRA določa Pravilnik o podeljevanju, ki je, skupaj z Listino Mire, Ženskega odbora SC PEN, javno dostopen na spletni strani www.mira.si.

V Ljubljani, 10. junij 2022

Gabriela Babnik Ouattara

UO in predsednica Ženskega odbora SC PEN Mira

Literarno nagrado MIRA podpirata:

Javna agencija RS za knjigo

Rotary klub Ljubljana NIKE

Mira vabi člane in članice,
da se vključijo v delovanje
ŽO SC PEN Mira.

Listina MIRE

RAZPIS: Rezidenca za mlade v Materi (Italija)

V teku je mednarodni razpis Euro-Mediterranean co-creation residency programme, ki ga razpisuje Fundacija Matera-Basilicata 2019 (Evropska prestolnica kulture 2019) v spomin Davidu Sassoliju. Poleg fundacije kot partnerji sodelujemo tudi mi, GO! 2025 Nova Gorica – Gorica in Tirana – Evropska prestolnica mladih, ter pod pokroviteljstvom Esch 2022 EPK, Kaunas 2022 EPK in Novi Sadi 2022 EPK.

Ker pa letos poteka tudi Evropsko leto mladih, želi fundacija skupaj z Open Design School preko razpisa podpreti ravno mlade umetnike.

Izbrani bodo 4 mladi umetniki (posamezniki in skupine, starost do 40 let) za 3-tedenske rezidence v vasici regije Basilicata (italija), ki bodo potekale v novembru 2022.

Povabljeni umetniki bodo razvili in oddali svoj predlog preko soustvarjanja z lokalno skupnostjo in lokalno kreativnim ali kulturnim podjetjem, ki bo sodelovalo pri razvoju projekta.

Soustvarjanje bo temeljilo na aktivni participaciji in pozitivnih spremembah. Fundacija Matera-Basilicata 2019 si želi, da bi prijavitelji na razpis raziskovali novo idejo Evrope, ki bo zgrajena na načelih miru, svobode, demokracije, kulturne participacije, enakopravnosti, vključenosti, trajnostnim spodbujanjem vključevanja lokalnih skupnosti, posebno tistih z manj možnostmi, ki so socialno ogrožene, iz podeželja ali oddaljenih območij.

Datum prijave na razpis je 2. september 2022.

Na [povezavi](#) so navedene vse informacije o razpisu in o načinu prijave.

Najavljamo drugo edicijo **FESTIVALA O'BRK** - vrhniška rojišča umetnosti,
 ki je tik pred vrati!
 tridnevno glasbeno-literarni festival bo potekal na Vrhniki med 19. in 21. avgustom 2022.
 gostimo zveneča imena umetniških ustvarjalk in ustvarjalcev,
 ki nas bodo popeljali v prvovrstno izkušnjo sodobne kulturne krajine
 skupaj z njimi in obiskovalci bomo utripali v zadnjih izdihljajih poletja.
 vabljeni, da se nam pridružite!
 vse dni festivala bo na voljo premikajoča festivalska knjigarna
 vsi dogodki so brezplačni

Nedelja, 21. 8. 2022

17.00 / Cankarjeva knjižnica Vrhnika
 okrogla miza

Primeri jezikovnega nacionalizma in rasizma v slovenski sodobni književni pokrajini zadnjih petnajstih let

SVETLANA SLAPŠAK - antropologinja, pisateljica

SANDRA BAŠIČ HRVATIN - profesorica, aktivistka

TANJA BOŽIČ - pesnica, prevajalka

NADINA ŠTEFANČIČ - moderatorica pogovora

20.00 / HumanFish rampa

branje poezije

SERGEJ HARLAMOV - poezija

AJA ZAMOLO - poezija

LUKAS DEBELJAK - poezija

koncert

JANA BELTRAN - kantavtorica

vse dni festivala bosta na voljo premikajoča festivalska knjigarna in premikajoča razstava keramike

Obličja oblik III, avtorice Suzane Kajba

CELOTEN PROGRAM

INTERVJU: DRAGICA ČARNA

Foto: Federico Ordoñez

Dragica Čarna je pesnica, rojena v Sloveniji. Na Filozofski fakulteti je študirala slovenski in italijanski jezik s književnostjo z dodatnim španskim jezikom. Po diplomi je odšla v tujino. Najprej v Rim, na Univerzo La Sapienza, tam je bila dolga leta profesorica slovenskega jezika in literature. Vmes se je za nekaj let vrnila v Ljubljano kot profesorica slovenskega in italijanskega jezika, konec devetdesetih pa rojstno državo spet zapustila – s soprogom veleposlanikom sta se preselila v Madrid, kjer je občasno predavala na Univerzi Complutense. Iz Madrida sta se preselila v Bruselj, tam je delovala na področju vključevanja slovenskega jezika v evropske šole ob vstopu Slovenije v EU, bila je uradna profesorica slovenskega jezika za evropske inštitucije, hkrati pa se je vedno bolj posvečala pisanju in publiciranju. V zadnjih letih je izdala kar pet pesniških zbirk, trenutno pa že pripravlja novo trojezično pesniško zbirko.

Z mag. Dragico Čarna se je pogovarjala Maja Ferjančič.

Nikjer nisem doma, a nisem brezdomka, pravite v svoji pesmi JAZ. In res ste svetovna popotnica, živeli ste v Rimu, Madridu, Bruslju in seveda Ljubljani. Vendar pa ste za slovenski jezik storili ogromno. Tako v Sloveniji kot tudi širše.

"Biti brez doma" mi pomeni več kot samo zemeljsko in prostorsko konotacijo. V širšem pomenu mi pomeni ne biti od nikogar. Vi ste nikogaršnji. Kjerkoli ste, ste začasno, ne navezujete se na prostor in se tudi ne pustite udomačiti od znotraj. Trudite se ostati svobodni v sebi in v prostoru, kjer ste. Vas dom je jezik, s katerim se sporazumevate in v katerem govorite s seboj, ko pišete v tišini ali ko govorite z najdražjimi, prijatelji.

Dom ste vi in jezik, ki ga govorite. Zato tudi naslov zbirke Ljubezni brez doma. Nikjer se niso udomačile, ne glede na jezike, v katerem so nastale. In jaz sem v njih ostala brez doma.

Ljubljana je moja preteklost. Tu sem zaključila OŠ, gimnazijo, fakulteto in magistrirala. Zelo me je zaznamovala, predvsem stara Ljubljana, ko sem hodila, vsak dan skozi gimnazijska leta, peš po ulicah Gornjega - Starega- Mestnega trga do gimnazije Poljane.

Italija me je fascinirala od najstniških let! Italijanščine sem se učila od trinajstega leta in pri petnajstih sem jo že tekoče govorila. Preživljala poletja v Dolomitih. Prostovoljno pomagala pri karitativnih organizacijah kot srednješolka. Jo vpijala vase. Umetnost, arhitektura, poezija, literatura v širšem pomenu. Ko sem jo doštudirala, sem ob prihodu na rimsko univerzo morala dekanu fakultete dokazovati, da nisem Italijanka in da italijanščina ni moj materni jezik. Prvo srečanje mi je prineslo samo težave. Naslednji dan je že ves oddelek govoril, da sem Italijanka in da goljufam, da sem morda še Slovenka. Grenkoba v srcu od prvega dneva, ko spoznaš, da kar ni možno glavah ljudi, aplicirajo tudi nate in te diskreditirajo v tem, kar zares si in kar znaš.

V Ljubljani sem imela na FF obratne težave, lektor italijanskega jezika me je pri vseh pisnih nalogah doma, esejih, spisih obtoževal, da ta besedila niso zrasla na mojem zeljniku. In me vedno kaznoval pri oceni.

A kljub vsemu je čas Rima bil čas rasti! V Nacionalni knjižnici sem preživela večino vsega časa v Italiji, čeprav sem jo prepotovala po dolgem in počez. V Rimu sem pripravljala komparativni magisterij. Angažirano literaturo dveh literarnih velikanov, Kocbeka in Siloneja med marksizmom in krščanstvom. Skozi moje roke je šlo na stotine knjig.

Obzorje pa so mi odpirala tudi prevajanja – novinarski prispevki za italijanski državni radio RAI. Tam sem včasih ostala cele popoldneve, že ko sem zdavnaj zaključila s svojo oddajo. Prebirala sem vse novice iz sveta, dostopala sem do radijskega in televizijskega servisa informacij in postajala vse bolj kritična do dogajanj v svetu. Uporniška nota do vsega, s čimer se nisem strinjala v Jugoslaviji in svetu, se je izostrila. Bila sem deležna dolgoletnega spremljanja in zasliševanja UDBE, ko sem se vračala domov v Slovenijo. Zgodbe za knjigo.

Spremeniti čas in navade je dolgotrajen proces in tu moramo odigrati vodilno vlogo prav me kot vzgojiteljice naših sinov in vrniti moč ženski. Za pravice se moramo boriti, protestirati, o tem pisati, opozarjati. Brez našega glasu ne bo sprememb.

Ognjeno sem ponotranjila Madrid in Španijo. Tudi španščine sem se učila že na fakulteti, kot dodatni B predmet 2 leti. Ko so se moji sošolci veselili, da je konec študija, sem resignirano tavalala po hodnikih fakultete, pa ja ne more biti res, saj nič ne znam, saj se ničesar nisem zares naučila, ne morem zaključiti kar tako in pričela s študijskimi učenji po svetu - potovanja v Salamanca, Pariz, Tour, London, kasneje tudi v Bruslju in ves prislužen denar vedno potrošila za učenje jezikov, literaturo in popotovanja po državi, katerega jezika sem se želela naučiti.

Madrid, tu sem živela znotraj diplomatske elite, kar mi je dalo dodatna znanja in še širša obzorja. Mož je bil veleposlanik za Kraljevino Španijo, Kubo in Andorro. In spet je jezik vaš edini dom sredi tega nenehnega valovanja prihodov in odhodov. Tu vstopi v moje življenje izjemen španski erudit, dr. znanosti - zgodovine umetnosti, filozofije, literature, teologije, nekajkratni doktor in avtor preko 80 publiciranih knjig, prejemnik najvišjega odlikovanja Kraljevine Španije, dr. Juan Canto Rubio in moja učenja dobijo nove temelje. Uči me selektivnega in do kraja kritičnega analiziranja in branja. Učenje iz virov.

Belgija, Bruselj. Hladni in deževni sever. Znova visoka diplomacija, še več širine in spoznavanje Evropskih institucij in vaša otroka v šoli v popolnoma tujejezičnem okolju. In se prične spontano delovanje za slovenski jezik.

Ne tisto, za katerega ste plačani, ko predavate študentom in vas ne boli, če česa ne znajo pravilno povedati. Ali govorijo z napakami. Ali ko učite profesionalne prevajalce, ki govorijo najmanj pet, šest ali sedem jezikov. Nekateri celo deset. Njim pomeni jezik nadstandard pri plači. Visji plačilni razred. Več denarja.

Vaš odnos do jezika je nekaj povsem drugega. Je odnos, preko katerega iščete dom in identiteto za vaše otroke. Za vse otroke v neki skupnosti, kjer niti slučajno evropski jeziki niso enakopravni oz so zgolj na papirju. Za vse te otroke vam ni vseeno. Govorjenje z njimi doma je premalo. Brez znanja pisnega jezika in literature ne bo šlo. Postali bodo tujci, resnično brez identitete, če ne boste ukrepali. In se izpostavite. Vaš prosti čas in znanje uporabite za resnično pravo stvar – lobiranje za uvedbo slovenskega jezika v Evropsko šolo, sledi boj za več ur, drugačen status, boj za reforme, skratka, tu postanete aktivist za slovenski jezik, kar se ne da primerjati s plačljivimi predavanji na univerzi, s katerimi si kujete svoj status, prestiž in kariero. Zdaj gre zares, zdaj se angažirate za vse te otroke in družine, da se ne potujčijo in izginejo med množico tujejezičnega okolja. Da ne pozabijo, kdo so oz da se začutijo Slovence, vsi tisti rojeni v tujini in ki nikoli ne bodo prestopili praga slovenskih sol in slovenščina nikoli ne bo njihov učni jezik. In bitke s slovensko šolsko birokracijo in diplomacijo, ki ni sposobna razumeti, kaj šele delovati s programi in lobiranji za drugačni status jezika v resnično dobro otrok. In postanete persona non grata.

Izdali ste 5 pesniških zbirk in pravite, da jih je veliko pristalo v smetnjaku ali pa v reki Tiberi. Vendar pa je zadnjo pesniško zbirko mogoče najti v Kongresni knjižnici v Washingtonu, eni najprestižnejših knjižnic na svetu.

Res je. Na stotine pesmi je končalo v smetnjaku. In Tiberi, ker so nastajale za osebo, ki je nisem zelega kompromitirati s pesmimi. Mnoge od teh so bile napisane v italijanščini, čisto spontano. Toliko mojih ljubezni je bilo povezanih z jezikom. In pisanje mi je pomenilo vedno najgloblji stik s seboj. Brez pesmi me ni. So moja vsakodnevna meditacija. Pot vase in iz sebe v svet. Si predstavljate, koliko poti sem naredila vase? Na njih sem analizirala bolečine, žalosti, jezo,

razočaranja, grenkobe in jih odslavljala iz sebe. Jim dajala brce, spet druge poveličevala. Malikovala. Spreminjala v rituale. So moje zatočišče pred svetom in vsem, česar ne morem ponotranjiti. Spustiti stvari se kar tako ne da.

Čustva so energija in ta ne odide kar tako, treba jo je transformirati, nevtralizirati- sprejeti, odpustiti. In leta sem se soočala z vprašanjem, čemu bi pa to drugi brali? Zakaj že? Mize in predali polni počeckanih listov. Toliko pesmi brez naslovov. Ne, ne, ni to za druge. Gremo, gremo lepo v kanto. Če bom pa že kaj objavila, bom napisala na novo.

Prvo pesem sem napisala za mamu pri desetih letih, jo uglasbila in mami zapela. Potem sem pisala v srednji šoli, pa na fakulteti. Prve pesmi mi je objavil v grosupeljskem zborniku Ivo Frbežar, ko mi je bilo morda 23 ali 24 let in potem desetletje nič. V sebi sem morala dozoreti za objave. Poezijo sem spremljala ves čas in pisala. Odločitev je padla sredi neke ure francoščine v Bruslju, ko je profesorica prinesla, kot iztočnico pouka tisti dan, verze francoskega pesnika Paula Verlaina in jih je bilo treba nadaljevati. To je šlo s takšno lahkoto in impresionirala sem njo in ves razred in so kričali: « Pesnica, pesnica, ti moraš objaviti svoje pesmi, kako si dobra! »

Igranje z verzi sem spremenila v poigravanja in začela pisati blog in objavljati prve pesmi. Potem so prišle zbirke. Iz javnega zafrkavanja in pisanja on line je nastala prva zbirka.

Gremo se igrat z besedami, je bil moj moto, »poigravanj« z besedami na način, ki je meni lasten. Izoblikovala sem svoja trivrstična poigravanja, ki niti slučajno niso haikuji, ampak drobne modrosti, izražene na pesniški način in uvajajo moje pesmi.

Smo to, kar si drzemo biti. Pisati, kot so pisali veliki pesniki pred tristo ali tisoč leti, me ne zanima, ampak pisati tako, da bodo tristo ali tisoč let drugi pisali kot vi! Bogatila me je poezija iz vsega sveta, koliko zbirk je šlo skozi moje roke v različnih jezikih! Le – teh sem se prvenstveno učila zaradi možnosti branja literature v originalih, ne prevodih. Posebno poezija se s prevodom lahko drastično spremeni in postane nova pesem, ki je daleč od originala. Boljša sli slabša zavis od moči in talenta prevajalca.

Za ameriško washingtonsko kongresno knjižnico pa so Američani izbrali dve moji zbirki, le da je ena z novim ustvarjalnim imenom Dragica Črna, druga pa kot Dragica Novak Štokelj – naslov zbirke pa Brevir življenja, note duše iz leta 2010.

Vaša poezija pa živi tudi dokaj ekstravagantno življenje, saj je interpretirana skozi flamenko in sodobni ples, v različnih jezikih z različnimi umetniki sveta. Vaša predstava Ljubezni brez doma je tako prepotovala že vse od Ljubljane preko Belgije in do ZDA.

Ja, flamenco. Od nekdanj so ob pisanju poezije živele v meni podobe, da nekdo pleše na moje pesmi oz da jih plešem sama. Podobe, ples, glasba, beseda, ki se prepleta z vsem. Interdisciplinarna umetnost. Ko sem šla prvič v Salamanca študirat španščino, sem vedela, da če se bom kdaj učila kakšnega plesa, bo to flamenco. Gorel je v meni in me obenem prizemljeval. Ogenj in zemlja, ki sta se izrazila skozi besede in gib. Ko sem bila pred dobrim desetletjem v stiski, kako naprej, sem slišala v sebi glas, pojdi plesat flamenco. Upaj si, ne glede na leta. Prebudi to prvinsko žensko, ki umira v tebi. Razkuži svojo dušo skozi ples. Bodi zdravilka sama sebi. Pisanje poveži z gibom. In tako prišla v stik z umetniki in ustvarjalci flamenca v Bruslju, Belgiji, Španiji. Že prej sem jim za nastope pisala verze, pesmi in čakali so, da izdam zbirko in da jo predstavimo na odru preko avtorskega flamenco plesa in glasbe. Vadili smo mesece, recitirala sem v treh jezikih, slovensko, špansko in angleško. Zbirka je napisana v petih jezikih.

Skupaj s flamenco plesalcem in koreografom Federicom Ordoñezom in flamenco kitaristom in skladateljem Anthonyjem Carrubbo. Na sekunde točno sem vstopala v ritem glasbe in plesa, velikokrat na stotinke sekunde natančno, da se je beseda zlila z udarci nog ob tla ali gibov rok in telesa. Ni mi bilo enostavno in sem morala trdo delati, da smo lahko predstave realizirali na umetniški višini. Navdušili smo, kjerkoli smo nastopali. Vizija, povezati kulture, jezike, narode skozi poezijo in ples je bila učinkovita in z njo smo se dotikali src, postali vsi zdravilci, saj so ljudje jokali, poslušali in gledali kot v transu in predstave so puščale globoke sledove in odzive v ljudeh. Umetnost, ki zdravi,

umetnost, ki ne živi zaprta in izolirana v knjigah, ampak umetnost, ki diha s srci ljudi, tudi tistih, ki nikoli ne bi prebrali ene same pesmi zunaj obveznega šolskega kurikulumu.

Ko smo nastopili v Bruslju, smo poželi med španskimi flamenco poznavalci in umetniki, intelektualci toliko navdušenja in vzpodbude, da smo si upali iti naprej in odprla so se nam pota v ZDA za ameriško občinstvo in tudi potomce slovenskih emigrantov. Najtežje je bilo priti v Slovenijo. Tu sem trkala večinoma na zaprta vrata. Resnično sem se počutila od nikogar, kot v pesmih. Jezik, v katerem je bil moj dom, me ni slišal, mi dolgo ni prisluhnil. In to tisti jezik, za katerega sem največ lobirala in se zanj trudila skozi celo življenje v svetu. A nam je na koncu vendarle uspelo. Iz sveta smo vstopili v Slovenijo in ne obratno. Za vsako okolje smo prilagajali jezike in ko smo nastopili v Sloveniji, je bila večina pesmi v slovenskem jeziku, kar je za plesalca bil velik izziv. Še več smo morali vaditi. In hkrati izjemen ponos sodelovati v takšnem projektu. Slovenski jezik se jim je zdel mistično lep in zven ob flamenco kitari in plesu čista nirvana. Na spletu je pesem, ki smo jo ob tej priliki posneli v angleškem jeziku, *Dark semblances of light*. (Temne podobe svetlob).

Posebno hvaležnost izrekam direktorici Celjske Osrednje knjižnice, ki nas je v Celju sprejela in gostila, mag. Poloni Rifelj.

Trenutno pripravljate trojezično pesniško zbirko, v središču katere bo ženska.

Pišem jo že leta. Nastajajo s plimo in oseko v meni, nekatere najprej v španskem jeziku, druge v italijanskem in spet tretje v slovenskem jeziku.

Vse pesmi bodo v vseh jezikih. To bo pesniška trilogija in vse pesmi bodo na nek način originali. Ker sem avtorica vseh teh pesmi, lahko svobodno ustvarjam. Pomembno je čutenje, ki ga želim ubesediti in način, kako. Stil, ritem so zame enako pomembni kot samo občutje. Skušam biti čimbolj lirična in čimbolj spevna. Trendi proznega izražanja v poeziji, kjer se briše razlika med poezijo in kratko prozo – in potem zgolj nizanje v imaginarne verze – me ne zanima, me nikoli ni zanimalo. Brez spevnosti in ritma, ki gre ob boku z glasbo, zame poezije ni. Lirika, kjer ima etimološko »lira« svojo bistveno težo.

V tej zbirki se dotikam izvirne ženske, tiste, ki je temelj stvarstva. Obujam prvinsko žensko, usodno, uporno, enakovredno moškemu, tisto, ki bo spreminjala svet. Vračam se k njenemu viru stvarjenja, ko je bila enakovredna Adamu, ne rojena iz njegovega rebra, nepodrejena, prebujam Lilith. Ko je bila samozadostna, eno v sebi, neranjena ženska. *Femme fatale*. Usodna. Svobodna. Eva me ne zanima. In obujam jo v sebi za vse ženske sveta, ne le zase. Da jih opolnomočim, da jim vrnem zaupanje vase. Da tudi one prebudijo to prvinskost in to boginjo, to žensko žensk v sebi. Objemam jih z vsem, kar sem kot ženska, z žalostjo, izrinjenostjo, ranami in hkrati s svojimi učenji, izkušnjami, radostjo in modrostmi.

Od vsega začetka publiciranja pesmi je bila ženska v mojem središču zanimanja. Tista, ki bo spreminjala in gradila boljši svet. Moje soavtorstvo z moškimi v prejšnjih zbirkah je imelo prav ta cilj – slišati jo, priluhniti ji, vrniti ji moč. V vsaki zbirki ima večjo težo. Tokrat pa ji posvečam zbirko v celoti. Ranjena, odrinjena, prezrta, zatrta, zavržena, pohojena, zlorabljenka, vse te ženske, ki so ena sama v vsaki od nas, se ozavešča, celi in rojeva na novo. Vrača v svoj vir. V svoj pravir. K sebi. Zunaj je moj nov pesniški video Genesis, ki kaže smer tej novi zbirki, ki se bo materializirala enkrat naslednje leto.

Za vas pomeni pisanje pesmi učenje, je proces, radost, a tudi terapija. In res, tudi ste terapevtka. Ste mojstrica Reikija, holistična zdravilka. Kdaj ste postali mojstrica, kako in zakaj je do te odločitve pravzaprav prišlo?

Kot sem povedala že v začetku tega intervjuja, je pisanje najgloblji stik z menoj, pot vame, zdravljenje mojih bolečin, travm, izražanje vsega spektra čustev in zaznav, vsega, kar sem kot človek, ne le kot ženska. Beseda ima veliko zdravilno moč. Pesnik je bog, ki ustvarja z besedami. In iti vase je bistvo vseh terapevtskih zdravljenj in delo na sebi. Pesmi so analiza tega, kdo sem, kaj sem, kaj znam in česa se učim. Ne pišem, da bi kot ustvarjalka zaznamovala neko ero, ampak da bi se kot pesnica dotikala bralcev z lepim, jih osvobajala, jih ozaveščala, da smo bogovi čisto vsi in da je moč v nas in da smo stvarniki sebe in svojega časa vedno mi. Tako dobrega kot slabega. Za vse, kar smo in nismo, smo odgovorni sami.

Z zdravilstvom sem se soočila konkretno po Rimu. Kot profesorica in ženska sem bila izpostavljena strahotnemu »bullyingu« s strani slovenskega kolega, ki je moje delo in zapolnjene razrede s študenti mojemu predstojniku v Ljubljani prodajal kot moje prostituiranje in moje sposobnosti in študij komparativnega magisterija kot zanemarjenje mojih obveznosti na fakulteti. Obseden je bil z menoj in nevoščljiv, saj sam tega nikoli ni bil sposoben realizirati. Leta sem skrivala na oddelku svoje knjige pred njim, da jih ni videl, ker je iz vsake naredil svojo zgodbo in dramo. Celu pričakoval je, da se bom zagovarjala, zakaj določene knjige berem.

Tokrat sem si s čustvovanjem, žalostjo in prizadetostjo naredila veliko škodo, blokirala sem si svoje energijske centre, zadnje leto v Rimu sem padla v depresijo in skoraj pregorela. Kot je normalno v tem svetu, sem se obrnila na zdravnika, psihoterapevta, dobila sintetična zdravila in se veselila, da je vse za menoj. Ko pa sem po letu in pol prenehala jemati zdravila, so se vsi simptomi vrnili v 2 tednih. In sem bila postavljena pred izziv, ali bom razčistila s svojo bolečino in razočaranji pri viru, ali jih bom retuširala s kemijo in se še bolj poglobljala nezdravo stanje. Odločila sem se poiskati holistično zdravilko, Ajro Miška Pogačnik, videla sem jo v svojih sanjah in pričela delati na sebi. Odpustiti ljudem, ki so me prizadeli, tu je bil začetek. Zdravila me je energijsko, saj so vse bolezni v nas najprej energijska neravnovesja, ki šele kasneje preidejo v fizično manifestacijo. Ni bolezni brez energijskih blokad. V enem letu me je popolnoma pozdravila in ob njej in njenih učenjih sem se začela zavedati zdravilne moči v sebi, v svojih rokah, saj sem energije čutila že prej, le zatrla sem v sebi te zaznave kot nepotrebne. Pričela poslušati svojo intuicijo in je ne dušiti z razumom. Odločila sem se narediti iniciacije reikija in pričela zdraviti najprej mamo, sorodnike in rezultati so me dvigali do nebes. Odkrila sem nove moči in talente v sebi, ki so spali. Skozi leta sem zaznave energij izostrila do te mere, da sem prav tako na daljavo čutila blokade ljudi, ki so me prosili za pomoč in jim pomagala. Pot do mojstrice je bila postopna, kot sem dozorevala sama, sem pridobivala na zdravilski moči. V rokah čutim fizično bolečino in nepretočnost kogarkoli!

Ko se bolečine in pritiski v dlaneh sprostijo, se ustvarjajo pretoki energij. Pri tem mi zadnja leta izdatno pomagajo uvidi moje hčere, ki ima še več talentov in sposobnosti od mene. Opravljen holistični študij z diplomom in magisterijem. Ona energije in blokade vidi in ne glede na izobrazbo bi lahko zdravila brez nje. Sama sem se izobraževala iz ayurvede v Indiji na Ajurvedski akademiji, saj je tudi hrana energija in pomaga uravnovešati »doše«, energije in nas zdraviti.

Foto: Federico Ordoñez

Bili ste tudi oblikovalka maturitetnih vprašanj in prevajalka maturitetnih tem za vse srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Tako ste tudi podpisnica PEN-ove IZJAVE o neustreznosti zastopnosti književnic v učnih načrtih in tematskih sklopih besedil za splošno maturo. Kako komentirate takšno odločitev maturitetne komisije?

Kot oblikovalka maturitetnih vprašanj in prevajalka maturitetnih tem v Rimu takrat nisem imela možnosti vplivati na ničesar. Šolsko ministrstvo v Rimu me je angažiralo zasebno.

To, da v nabor dramskih besedil za maturo 2023 v celoti izključujejo dela književnic, je škandal, ne samo sramota za tiste, ki so to pripravljali. To je resnično nedopustno. Spričevalo vseh tistih, ki so ta nabor pripravljali in obenem ogledalo družbe, v kateri smo. Žalostno in zaskrbljujoče.

Ženska – Eva – se je skozi zgodovino mačistične družbe vedno umeščala samo za štedilnik in servis za otroke in dom. Servis za moške. To smo ženske že zdavnaj presegle, a spremeniti čas in navade je dolgotrajen proces, in tu moramo odigrati vodilno vlogo prav me kot vzgojiteljice naših sinov in vrniti moč ženski. Zato gre tudi moja nova zbirka v celoti v tej smeri. Za pravice se moramo boriti, protestirati, o tem pisati, opozarjati. Brez našega glasu ne bo sprememb. Zahtevati spremembe pravilnikov, kjer bi ženske ustvarjalke imele enako razporejenost v kurikulumu tem in besedil za maturo. Očitno ne gre drugače v tem še mačističnem svetu. In se v tem boju podpreti. Nenazadnje naj povem, da tudi profesor na FF ni želel sprejeti mojega izbora ženske avtorice za doktorat iz italijanščine v Ljubljani, zavrnil je Oriano Fallaci. Vsilil mi je Itala Calvina in ko sem si nakupila vse njegove romane in literaturo, pričela z branjem in analizami, naznanil, da je brez vida, napol slep in da moje doktorske dizertacije, če jo bom prijavila, ne bo niti povohal.

Če ostaneva pri ženskem vprašanju. Ne le čez lužo, tudi pri sosedih se srečujemo z vprašanji za katera smo verjeli, da smo jih razrešili še davno. (Spomnimo, da je feministka Angela Vode že v tridesetih letih prejšnjega stoletja pozivala k legalizaciji splava s tem, ko je zagovarjala, da je »brezsrčno siliti matere, da rode otroke, če jih ne morejo preživljati.« Leta 1974 pa je bila Pravica o svobodnem odločanju o rojstvu otrok kakor človekova pravica zapisana v zvezno ustavo Jugoslavije.) Kašen je vaš pogled na vprašanje in aktualne dogodke? Kje smo danes?

Sama sem absolutno vedno bila za svobodno izbiro o rojstvu otrok, svobodno izbiro o splavu in njegovi legalizaciji. To je izključno naša pravica in mora ostati v celoti v domeni žensk. Zapisana v Ustavo. Podrediti si žensko tudi na tak način je zločin nad njo. Tu bi se morale povezati vse ženske sveta in narediti revolucijo, se podpreti. Samo me in izključno me smemo odločati o tem, kdaj bomo rojevale in če bomo rojevale.

Res smo priča absurdnim dogodkom v ZDA in po svetu, zaostali in konzervativni mačistični svet, ki si na vse kripnje trudi, da si ponovno podredi žensko in ji negira temeljne pravice. Nedopustno. Pa se mu izteka rok.

Vsi ti koraki nazaj v človekovih pravicah in še posebno pravicah žensk nas morajo prebuditi, da dvignemo glas ob najmanjših idejah konzervativne politike ob poseganju v naše pravice. Nič ni gotovega, vse postaja relativno, če bomo dovolile me, da hodijo po nas.

In da zaključim – era Eve se izteka. In me moramo poskrbeti, da se izteče čimprej. Čas naših potomk – deklet in deklic mora postati era Lilith. Upornih, samozavestnih, enakovrednih in nepodrejenih žensk, ki si izbirajo same svojo pot in same odločajo o sebi, o rojstvih in svoji usodi. Pogumne, ponosne, ljubeče. Ženske.

SPLETNA STRAN: [DRAGICA ČARNA](#)

To je izključno naša pravica in mora ostati v celoti v domeni žensk. Zapisana v Ustavo. Podrediti si žensko tudi na tak način je zločin nad njo. Tu bi se morale povezati vse ženske sveta in narediti revolucijo, se podpreti. Samo me in izključno me smemo odločati o tem, kdaj bomo rojevale in če bomo rojevale.

TATJANA PREGI KOBE

venec nonetov

Samo da sem

Kot bledolična žuželka
iz uvelega šopka
rož srkam privide

Sem ena tistih
ki vidijo česar
drugi ne vidijo

in ena tistih
ki slišijo česar
drugi ne slišijo

: ne vem pa
zakaj sem utrgala
jabolko z drevesa

1

Ljubimka drevesa rastem
v dveh smereh
: navzgor in navzdol

: kakor zvezda sijoča
ki se pojavlja
v temni noči

vsepovsod in nikjer
v lastnem nemiru
iščem svoj mir

2

Kot bledolična žuželka
iz uvelega šopka
rož srkam privide

in preletavam ranljiva
mesta ureznin: se
z njimi pojim

že davno ne
več nedolžno bela
nevesta skrivnostne lepote

3

Naj bo vse
narobe: si rečem
naj bo obupano

stisnjeno in razkričano
naj se zlomi
stekleno baročno zrcalo

ko zrem vanj
skozi zaprte veke
: samo da sem

4

Samo da sem
: da ne zavračam
poljubov ne dotikov

: da poslušam kako
mi bije srce
kako telo diha

: moje telo je
glagol: avtonomija maternice
: moja intuicija telesa

5

Poletje se me
dotika z vročino
dokončne osvoboditve: moje

telo pomirjeno gleda
in želi da
se ga gleda

: moje naročje objema
in želi da
se ga objema

6

Nedelja ali privilegij
ranega prazničnega jutra
: hočem ga zadržati

in s prižiganjem
sveče ustvarim utvaro
pregrešno temne noči

: ugasnem jo ob
zadnjem srku kave
ko se zdani

7

Vzpenjalke na zidu
z bogatimi cvetovi
in prijetnim vonjem

me jemljejo medse
da se zazrem
vase in potem

vzpnem še višje
: prepletene s trnjem
stremimo k soncu

8

Kot so budistični
menihi v oddaljenih
skrivnostnih samostanih meditirali

v popolni tišini
da bi se
osredotočili na to

da ne bi
mislili na nič
: bivam: tako preprosto

9

V Odeso (za Richarda)**Jennifer Clement**

prevod: Neža Vilhelm

Če bi lahko napisala vodo, bi plaval
ali pil, ko bi napisala morje, ocean,
bi popil poln kozarec.
Če bi lahko napisala sončno svetlobo,

bi se grel poleg sence
nasada pomarančevcev,
ko bi bral verz
bi se grel poleg sence.

Če bi lahko napisala vodo v kadi,
bi se lahko umil.

Na prebranem dežju nismo mokri,
ko napišem dežnik.

Izvoli, vzemi mojo napisano bombo,
puške in pištole,
stekleničko, napolnjeno z mlekom,
in moje s črno tinto napisane povoje.

Se kdo spomni svojih želja
ob rojstnih dneh pred leti?

Če bi lahko prebrala, da kupujem vozovnico,
bi se z menoj dobil na vlaku proti Odesi.

Dala bi ti svoje napisane roke,
da bi si z njimi prekril svoje napisane oči.

#EmptyChair
Salman Rushdie

NAPAD NA PISATELJA JE NAPAD NA UMETNIŠKO BESEDO

Mednarodni odbor Pisatelji za mir in člani in članice Slovenskega centra Pen smo pretreseni ob brutalnem napadu na Salmana Rushdieja, ki je eden najbolj cenjenih članov našega združenja in eden največjih pisateljev sodobnega časa. Rushdie je predsedoval organizaciji Mesta – azili v devetdesetih, ki je prerasel v današnjo mrežo mest zatočišč za preganjane pisatelje ICORN, katerega članica je tudi Ljubljana. Pisatelji so v rezidencah teh mest varni, ne pa utišani.

Njegova književnost je bila velikokrat nagrajena, njegove romane berejo in občudujejo generacije bralcev in privrženecv. Salman Rushdie je inspiracija vsem, ki se borijo proti mračnjaštvu in zlorabi vere v politične namene.

Napad na njegovo telo je napad na njegovo delo in simbolizira napad na svobodo govora in ustvarjanja, kar je Mednarodni PEN ostro obsodil v [izjavi](#).

Tanja Tuma

Predsednica Slovenskega centra PEN
v.d. predsednice Mednarodnega odbora Pisatelji in pisateljice za mir

Belorusija dve leti po spornih predsedniških volitvah

9. avgusta sta minili dve leti od spornih predsedniških volitev, na katerih se je Aleksander Lukašenko vrnil v šesti mandat. Mednarodni PEN in beloruski PEN ponovno pozivata k prenehanju neusmiljenega in nasilnega zatiranja, ki še vedno spremlja Belorusijo.

Kriza v Belorusiji, ki je izbruhnila leta 2020, ne kaže nobenih znakov, da se bo umirila, saj so pravice do svobode izražanja, združevanja in mirnega zbiranja še vedno pod stalnim udarom. Številni novinarji so bili zaradi svojega neodvisnega dela pridržani, pretepeni, obsojeni na zapor ali visoke denarne kazni - 29 novinarjev je še vedno za rešetkami, drugim so bile odvzete vse akreditacije. Na stotine spletnih strani, vključno s spletno stranjo PEN Belorusija, je bilo blokiranih zaradi kritičnega poročanja. Spremembe zakona o množičnih zborovanjih, ki so bile podpisane maja 2021, praktično onemogočajo poročanje o javnih protestih. Neodvisne organizacije civilne družbe so bile "očiščene", do konca leta 2021 pa je bilo samovoljno razpuščenih več kot 270 organizacij, med njimi tudi PEN Belorusija. Po podatkih centra za človekove pravice Viasna je bilo junija 2022 več kot 1 200 ljudi pridržanih iz politično motiviranih razlogov. Več posameznikov, med njimi opozicijski voditelji, je bilo obsojenih na zaporne kazni 10 let ali več. Protiekstremistična zakonodaja se vse pogosteje uporablja za zatiranje drugače mislečih. Nenehno zatiranje mirnih protestov se je okrepilo, potem ko je Rusija 24. februarja 2022 začela obsežno vojaško invazijo na Ukrajino, pri čemer naj bi bilo zaradi izražanja protivojnih stališč pridržanih več kot tisoč ljudi.

VIDEO

[23. junija 2022 je bil ugledni beloruski filozof Vladimir Mackievič obsojen na pet let zopora. Sojenje je potekalo v Minsku za zaprtimi vrati. Ma Thida, predsednica Mednarodnega odbora PEN za pisatelje v zaporih, je v odzivu na novico dejala:](#)

[Vladimir Mackievič je kriv le za mirno izražanje svojih stališč. Njegova usoda je jasen opomin na neusmiljeno represijo, s katero se soočajo drugače misleči v Belorusiji, kjer se Lukašenkov režim očitno ne ustavi pred ničemer, da bi zatrl vse oblike kritike.](#)

[Mednarodni PEN močno obsoja obsodbo Vladzimirja Mackieviča. Pozivamo k njegovi takojšnji in brezpogojni izpustitvi ter k razveljavitvi obsodbe in kazni po pritožbi.](#)

[Beloruske oblasti morajo nemudoma prenehati z zatiranjem neodvisnih glasov. Prav tako je treba izpustiti vse, ki so že za zapahi samo zato, ker so uveljavljali svojo pravico do svobode izražanja, vključno s pisateljem in zagovornikom človekovih pravic Alešem Bjaljackim.](#)

VEČ

KRESNICE: CVETKA BEVC in Sled ognjenega svinčnika

Letos je bila prvič podeljena pesniška nagrada Kresnice. Na natečaj je prispelo 18 pesniških zbirk na témo Ženske (v) pesmi. Na istoimenskem priložnostnem pesniškem večeru so se z izborom svojih pesmi predstavile štiri finalistke in finalist. Po odločitvi strokovne žirije v sestavi Cecilia Prenz Kopušar, Vita Žerjal Pavlin, Robert Titan Felix, David Bandelj in Teja Goli je nagrado Kresnice 2022 prejela Cvetka Bevc.

Čestitamo.

Pesnica in vsestranska ustvarjalka Cvetka Bevc je s knjigo Sled ognjenega svinčnika premišljeno oblikovala svojevrsten žanr pesemske lirizirane biografije, in sicer pisateljice in publicistke Zofke Kveder (1878-1926).

V šestinpetdesetih pesmih pesnica tematizira ključne doživljajsko-čustvene in spoznavne vidike pesemske portretiranke, kot se odražajo v sedmih krajevno-časovnih postajah te nekronološko podane življenjske zgodbe, razpete med Bloke, Trst, Zürich, Prago in Zagreb oziroma med leti 1888 in 1920. Ti biografski podatki so zabeleženi ob uvodnih pesmih posameznih razdelkov, ki jih motivno-tematsko intonirajo kratki citati Zofke Kveder. Doživetja osrednje lirske osebe ter drugih žensk, ki jih ta srečuje ali o njih piše, so izrekana večinoma tretjeosebno in v pripovednem glagolskem pretekliku, torej s pogledom od zunaj in iz časovne razdalje, toda na samem začetku knjige protagonistka spregovori lirsko prvoosebno ter v neposrednem sedanjiku in kot dinamično spreminjanje perspektive je govor občasno tak še kasneje. Vendar bralcu lirski zapis vsake pesmi omogoča pronikniti v psiho ženske s preloma iz 19. v 20. stoletje, ko je bil feminizem pri nas še v začetkih. Iz pesmi spoznamo družbeno pogojenost in angažiranost literature Zofke Kveder ter njeno feministično emancipacijsko vlogo. Cvetka Bevc nedvoumno izrazi samozavest ženske, ki je v nasprotju s konvencijami časa stopila na samostojno ustvarjalno pot.

Ob doživetjih nekdanjih tržaških prostitutk in ob podobah nasilja nad ženskami v družini pa je v pesmi vpisano opozorilo na tudi današnjo aktualnost obeh problematik. Zato lirske izjave te knjige niso vezane zgolj na enkratno preteklo življenjsko izkušnjo niti niso tipične le za čas prvih feministk, ki so, kot je zapisano v pesmi, hotele le »predramiti sanje v vsaki ženski. V vsakem moškem.«, temveč pesnica s sodobno pesniško formo in jezikom pogosto izraža lastno stališče, stališče današnje sodobne ženske in ustvarjalke. Tako spregovori o namenu literarnega pisanja kot odkrivanju lastne presežnosti: »Svoje življenje bi podaljšala v neko drugo bivanje ... / Neizprosno. Kot med pisanjem iskanje tistega, / kar je nekje vmes. Skrito med besedami. Piše o moči ljubezni, erotiki, materinstvu, celo o staranju, čeprav je Zofka Kveder umrla že pri 48 letih in prave starosti ni doživela.

V pesničinem jeziku pojmovnost podpira čutno-nazorna konkretnost izjavljanja, saj kot sama zapiše, »čustvo se ne sme izroditi v možganih«, in prav tako se pripovednost dopolnjuje z metaforičnostjo ter simbolnimi podobami. Gre za poetiko, ki lahko vključi širok krog bralcev. Nagrada kresnice se sklicuje na pesnico Kristino Šuler (1866-1959), ki je močno občutila neizprosno družbenih mehanizmov ustrahovanja in kaznovanja, in to v dveh režimih: avstro-ogrskem in socialistično jugoslovanskem. Te mehanizme je v svojem življenju in literarnem delu kot izredno omejevalne in nepravične do žensk prepoznala tudi njena dvanajst let mlajša sodobnica Zofka Kveder. V nagrajeni pesemski knjigi Sled ognjenega svinčnika Cvetka Bevc bralcu odpira pogled na to slovensko pokončno žensko – ustvarjalko in še pomembneje, v njeno notranje doživljanje lastne moči, a tudi nemoči, ob kateri ji je bilo – kot poudarja pesnica – v glavno oporo zavezništvo podobno mislečih žensk, feministk, in lastna ustvarjalnost s ciljem pustiti »sled ognjenega svinčnika«.

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 26/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo

Odgovorna urednica: Tanja Tuma

Glavna urednica: Maja Ferjančič

Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: avgust 2022

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Cristiano Firmani